

Správa o činnosti spoločenstiev Urbár, Pasienkové spoločenstvo a Komposesorát, pozemkové spoločenstvo Turany, Osloboditeľov 139 za 20 rokov trvania

Po účinnosti reštitučného zákona č. 229/91 Zb. bola obnovená činnosť Urbárskej spoločnosti Turany a to na Valnom zhromaždení členov dňa 9.8.1992. Bol zvolený 9-členný výbor a 3-členná revízna komisia.

Začínali sme ako Urbárska spoločnosť Turany, pod ktorú patrili aj spoločenstvá Pasienkové spoločenstvo a Komposesorát. Hospodárili sme spoločne na majetku všetkých spoločenstiev. Museli sme sa zaregistrovať na ministerstve vnútra SR Bratislava.

Výbor a revízna komisia Urbárskej spoločnosti ihneď po zvolení začali aktívne pracovať v zmysle reštitučného zákona na prinavrátaní vlastníckych a užívacích práv pozemkov, ktoré predtým obhospodarovali naši otcovia a vlastníci.

Spoločenstvám Urbáru a Komposesorátu a ich členom nebolo odňaté vlastníctvo k lesným pozemkom a trvalým trávnyim porastom, ale v zmysle zákona Slovenskej národnej rady č. 1/58 Zb. bolo odňaté užívacie právo a hospodárili na týchto lesných pozemkoch Severoslovenské štátne lesy Žilina a neskôr Vojenské lesy Pliešovce.

Pokiaľ sa týka pozemkov Pasienkového spoločenstva, tu bola situácia iná, lebo v zmysle zákona č. 81/49 Zb. vlastníctvo k pozemkom a k budove Urbáru bolo odňaté a bolo priznané Jednotnému roľníckemu družstvu Turany a je to uvedené vo vložke č. 550 k.ú. Turany na strane B riadok č. 7 a táto skutočnosť bola zapísaná dňa 19. apríla 1950. Takže všetky lesné pozemky a pasienky vo výmere cca 500 ha, ktoré boli rozložené do viac ako 70 rozdrobených parciel a teda aj budova Urbárskeho domu na základe týchto skutočností vlastníctvo k nehnuteľnostiam prešlo na Jednotné roľnícke družstvo Turany.

Výbor a revízna komisia si predsavzali legislatívnym procesom, teda podľa platnej legislatívy prinavrátiť spoločenstvám Urbár, Pasienkové spoločenstvo a Komposesorát v prvom rade vlastnícke právo a následne užívacie právo ku všetkým pozemkom, k našim lesom a pasienkom, ako aj k budove Urbárskeho domu s príslušenstvom. Bol to veľmi zložitý, zdĺhavý a náročný proces. Výbor musel písomne vydokladovať relevantné požiadavky o prinavrátaní lesov a pasienkov. Museli sme predložiť žiadosť na Pozemkový úrad Martin a Žilina, ktorý vo veci rozhodoval v správnom konaní.

Zvolený 9-členný výbor a revízná komisia veľmi pracne oživoval a oživil činnosť všetkých spoločenstiev a to Urbáru, Pasienkového spoločenstva a Komposesorátu Turany v každej oblasti.

K dnešnému dňu máme objasnenosť vlastníctva k pozemkom nasledovnú:

Urbár – pozemkové spoločenstvo 87,24 %, zbytok spravuje SPF 12,76 %,

Pasienkové spoločenstvo – pozemkové spoločenstvo 80,36 %, zbytok spravuje SPF 19,64 %,

Komposesorát – pozemkové spoločenstvo 97,54 %, zbytok spravuje SPF 2,46 %.

Za nevyjasnené vlastnícke vzťahy k pozemkom platíme Slovenskému pozemkovému fondu nájomné za každý rok 20.000,-- Sk.

Na lesné pozemky bol vypracovaný a schválený Lesný hospodársky plán, podľa ktorého sme 20 rokov hospodárili a hospodárime. V lesných porastoch sa ťaží drevná hmota a po vyťažení uhadzujeme haluzinu a zakladáme nové lesné porasty, sadíme stromky, následne vykásame burinu, vykonávame prerezávku a prebierku a na mladých porastoch robíme ochranu proti ohryzu lesnou zverou. Lesný hospodársky plán je záväzný a jeho plnenie prísne kontroluje Lesný úrad Martin a Žilina. Výbor sa snažil a snaží zabezpečiť plnenie Lesného hospodárskeho plánu tak, aby boli splnené všetky predpísané úlohy. Doposiaľ za 20 rokov bolo vykonaných veľa kontrol, čo je pozitívne, že nám nebola kontrolou uložená žiadna sankcia a ani žiadna peňažná pokuta za porušenie Lesného hospodárskeho plánu.

Trvalé trávne porasty obhospodaruje AFG s.r.o. Dĺžiny 122/40, Turčianske Teplice na základe nájomnej zmluvy.

Môžeme konštatovať, že Spoločný Výbor Urbáru, Pasienkového spoločenstva a Komposesorátu zabezpečoval veľmi pracne nielen prinavrátenie vlastníctva a užívanie lesných a trvale trávnych porastov – pozemkov, zároveň musel zabezpečovať aj plnenie Lesného hospodárskeho plánu všetkých spoločenstiev a to v každej oblasti.

9. augusta 1992 sme začali hospodáriť od nuly, nemali sme na hospodárenie žiadne finančné prostriedky a ani žiadnu finančnú hotovosť.

Dokonca pracovníci odboru Lesného hospodárstva Martin pri odovzdávaní a preberaní lesov nám navrhovali, aby sme všetky lesné pozemky dali do nájmu Vojenským lesom Pliešovce, alebo Štátnym lesom Martin za symbolickú korunu. Dokonca pán Parenička ako odborník povedal, že Štátne lesy turiansku časť lesov nad vojenskou strelnicou odovzdali do užívania Vojenským lesom Pliešovce a to z toho dôvodu, že hospodárenie v lesoch bolo problematické a vysoko nákladné.

Vojenské lesy Pliešovce z titulu funkčnosti vojenskej tankovej strelnice mali tiež problém hospodáriť na lesných pozemkoch a hospodárenie im finančne nevychádzalo. Pán Parenička v dobrom slova zmysle nás vystríhal, že na lesných pozemkoch na úpätí Malej Fatry, je veľmi zložitý hospodárenie, nakoľko vojenská tanková strelnica bola v prevádzke aj 20 pracovných dní v mesiaci, „urbárnici budete na hospodárenie v lesoch doplácť“.

Vy starší podielníci sa pamätáte, že na Valnom zhromaždení členov Výbor rozdal hlasovacie lístky, aby sa každý člen vyjadril, či naše hory a naše lesy ideme dať do nájmu za symbolickú korunu Vojenským lesom Pliešovce, alebo ideme my urbárnici v našich horách hospodáriť za každú cenu.

Všetci členovia a podielníci Urbáru svorne sme sa dohodli, že ideme hospodáriť – gazdovať sami bez Vojenských lesov. S odstupom času hodnotíme spoločné rozhodnutie ako dobré a správne. Bola to cesta dopredu, cesta racionálneho hospodárenia v našich lesoch.

Veď naše lesy, naše hory je to dedovizeň od našich otcov a starých otcov a povinnosťou nás žijúcich dedičov, nás členov je, aby sme sa o dedovizeň o naše hory starali, zveľaďovali a chránili tak, aby sme my členovia z dedovizne našich lesov a hôr mali spoločný úžitok. Môžeme poukázať aj na to, ako sa v minulosti pred februárom 1948 gazdovalo a ako sa gazduje a hospodári v našich lesoch v súčasnosti.

Naši otcovia starali sa o lesy spoločne, mali horára Juraja Rantu, ktorý sa odborne o lesy staral. V lesných porastoch sa málo ťažilo. Vymerala sa šlôga v Tiešňavách, v Uhliskách a posledná šlôga bola vymeraná v Doline. Na základe asignácie si členovia z hory vozili palivové drevo a to dve – tri fúrky do roka podľa potreby a to na kravičkách, volkoch a koníkoch, aby mali čím v domácnosti kúriť. Cesty do hory boli veľmi zlé, museli ich opravovať, tiež vo vyrúbanej šlôge museli uhádzať haluzinu, dopestovať si vo vlastnej škôlke stromky a tieto vysadiť vo vyrúbanej šlôge a to všetko naši otcovia museli robiť z poriadky (brigádnicky), bez finančnej odmeny.

Dnes je situácia iná, Výbor a Dozorná rada spoločne s lesníkom a s odborným lesným hospodárom sa o naše lesy stará, v súlade s Lesným hospodárskym plánom a za všetky lesopestebné práce sa platí.

V našom katastrálnom území je vybudovaná vojenská tanková a pešiacka strelnica. Vojenská strelnica menšieho rozsahu bola v Dedinských už aj za Prvej republiky, ale aj za Slovenského štátu. Naši otcovia ako podielníci domáhali sa finančného odškodnenia avšak nepochodili a žiadosť bola zamietnutá.

Po roku 1948 bola tanková strelnica v Dedinských, o čom svedčí aj vybudovaný betónový úkryt.

Tanky vyrobené v závodoch J. V. Stalina v Martine vykonávali cvičnú jazdu aj v k. ú. Turany na Kamennom závoze. Ešte aj dnes sú na ceste stopy po ťažkej vojenskej technike.

V dôsledku strelieb z ťažkých zbraní na vojenskej strelnici, ktorá sa presunula na Dúbravy a boli stále ničené naše lesy na úpätí Malej Fatry. Takmer všetky lesné porasty boli poznačené guľkami a črepinami zo strelných zbraní. Vojaci určili a vyznačili tzv. ABAKU – ochranné pásmo počas strelieb na vojenskej tankovej strelnici.

Výbor a revízna komisia na tieto negatívne skutočnosti zareagovali, opierajúc sa o Občiansky zákonník 40/64 Z.b. a začal sa zdĺhavý a zložitý proces dokazovania, že streľbou na vojenskej tankovej strelnici sú poškodzované naše lesné porasty.

Bolo veľmi veľa jednaní a dokazovaní za prítomnosti zástupcov Ministerstva obrany SR, konkrétne pána generála Vestenického, zástupcov Krajskej stavebnej a ubytovacej správy Banská Bystrica a členov Výboru Urbáru Turany a členov revíznej komisie.

Výbor a revízna komisia opierajúc svoje konanie o reštitučný zákon č. 229/91 Z.b. dokazovali právnymi prostriedkami a usvedčili, že pri preberaní lesných porastov od Vojenských lesov Pliešovce, tieto boli strelnými zbraňami poškodené. Výbor zabezpečil znalecký posudok na poškodené porasty nad Vojenskou strelnicou. Urbár ako oprávnená osoba podľa

zákona na základe tohto posudku žiadala u povinnej osoby Armády SR finančnú náhradu podľa ohodnotenia takmer 3.000.000,-- Sk. Finančná náhrada bola vyplatená každému podielnikovi poštovou poukážkou podľa veľkosti podielov.

Vzhľadom k tomu, že Armáda SR naďalej prevádzkovala Vojenskú tankovú a pešiacu strelnicu a streľbami z tankov poškodzovala naše lesné porasty na pozemkoch Urbáru a Pasienkoveho spoločenstva, tak Výbor Urbáru domáhal sa právnymi prostriedkami finančného odškodnenia za znehodnotenie drevnej hmoty a lesných porastov. Uskutočnilo sa veľmi veľa jednaní k meritu veci za prítomnosti kompetentných zástupcov. Pristúpilo sa k dohode so zainteresovanými.

Dňa 7. 6. 1995 bola podpísaná s Ministerstvom obrany SR Zmluva o zriadení vecného bremena v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka za obmedzovanie možnosti hospodárenia a za znehodnotenie drevnej hmoty. Na základe tejto zmluvy bola Urbáru poukazovaná veľká finančná náhrada podľa dohodnutého vzorca a počtu odstrieľaných pracovných dní v mesiaci. Urbár získal značné finančné obnosy.

Posledná finančná náhrada bola v roku 2003 a to za obdobie rokov 2002 a 2003 vo finančnej čiastke 506.716,-- Sk.

Ostré streľby na Vojenskej strelnici sa ukončili 30. 4. 2003.

Výbor Urbáru vyzval všetky subjekty a to Urbár Sučany, Spoločenstvo Hlavatý a spol., Rímskokatolícku cirkev a Obecný úrad Turany, aby sme vyslovili spoločný súhlas na prevádzku Vojenskej strelnice aspoň na ďalšie dva roky za podmienok finančnej náhrady. Urbáru Turany končila platnosť Lesného hospodárskeho plánu a mali sme pripravený v nových podmienkach nový návrh Zmluvy o zriadení vecného bremena a finančné odškodnenie. Uvedené subjekty z nepochopiteľných dôvodov nesúhlasili s pokračovaním strelieb. Armáda SR zaujala jednoznačné stanovisko, že s pokračovaním strelieb v Turanoch musia súhlasiť všetci spoluvlastníci lesných pozemkov. Armáda SR bola nútená presunúť vojenskú techniku a streľby na výcvikový priestor na Lešť, za veľmi vysokých nákladov, ktoré išli do miliónov.

Vojenská strelnica v Turanoch aj tak ostala, je funkčná ale na inom princípe, teda ako bariérová.

V zmysle zákona č. 181/95 Zb. spoločenstvá Urbár, Pasienkove spoločenstvo a Komposesorát sa každé na základe zmluvy o založení zo dňa 24. 2. 1996 pretransformovalo na spoločenstvá s právnou subjektivitou.

Po dohode všetky tri spoločenstvá hospodárili spoločne. Práca Spoločného výboru bola zameraná na racionálny hospodársky chod našich spoločenstiev tak, aby každé spoločenstvo plnilo úlohy a aby ani jedno spoločenstvo nevykazovalo stratu na hospodárení.

Veľký dejateľ Slovenského národa povedal tieto slová: „Viacej tvoriť a menej troviť.“ Tieto slová sú veľmi výstižné pre prácu nášho Spoločného výboru za hodnotiace obdobie. Súčasťou práce Spoločného výboru a Dozornej rady bolo zabezpečovanie racionálneho hospodárenia, aby sa zabezpečila prevádzka spravovania našich lesov a snažili sme sa

gazdovať úsporne tak, aby lesom nič nechýbalo a aby bol dosiahnutý čo najlepší hospodársky výsledok a aby boli vyplácané dividendy pre členov.

Za roky 1992 až 2012 bolo pre našich členov – podielnikov podľa podielov vyplatených na dividendách 14.000.078,-- Sk. Dividendy boli vyplácané poštovou poukážkou.

Po vyplatení dividend členom vykazujeme stav finančných prostriedkov na bežných účtoch za všetky tri spoločensvá v Slovenskej sporiteľni a vo Všeobecnej úverovej banke k 31. 12. 2012 6.700.000,-- Sk, ktoré patria všetkým spoločensvám.

Konštatujeme, že model vzájomnej spolupráce všetkých troch spoločensiev sa osvedčil pod vedením Spoločného výboru a Dozornej rady. Ďalej Spoločný výbor a Dozorná rada v súlade s reštitučným zákonom uplatnili právny reštitučný nárok na Slovenský pozemkový fond Bratislava, regionálny odbor Martina na finančnú náhradu za nevydané pozemky pre zákonné prekážky. Podľa úradného odhadu na základe našej žiadosti Slovenský pozemkový fond vyplatil podielnikom poštovou poukážkou podľa podielov 1.453.880,-- Sk.

Tiež pre zákonné prekážky nebolo priznané vlastníctvo podielnikom Urbáru k parcele č. 4145 lesný pozemok, ktorý sa nachádza na Kostolnej. Na základe našej žiadosti a úradného ohodnotenia bola priznaná finančná náhrada 28.136,-- Sk, ktorá doposiaľ nebola poukázaná. Spoločný výbor a Dozorná rada vymohli podľa reštitučného zákona 144.613,-- Sk od Štátneho majetku Martin za znehodnotenie veci – Urbársky dom. Táto finančná náhrada bola vyplatená podielnikom Pasienského spoločensva Turany poštovými poukážkami.

Spoločný výbor Urbáru, Pasienského spoločensva a Komposesorátu v zmysle zákona č. 12/2004 Z.z. uplatnil písomnú požiadavku na bezplatné vydanie lesných ciest, ktoré boli vybudované a povrchovo upravené (asfaltované). Jednalo sa o lesnú cestu od Čierneho mosta smerom na Trusalovú – Pod Stráne a ďalej Kamenný závoz až po katastrálne územie Šútovo. Taktiež sme žiadali vydať lesnú cestu povrchovo upravenú (vyasfaltovanú) od Pionierskeho tábora Trusalová smerom cez Háj, Žihľavné až na Matejcovú. Tieto lesné povrchovo upravené cesty boli nám protokolárne odovzdané dňom 16. 6. 2008 na základe písomnej dohody medzi povinnou osobou – Lesy Slovenskej republiky, š. p., nám. SNP č. 8, Banská Bystrica a oprávnenou osobou Pasienské spoločensvo, pozemkové spoločensvo Turany zastúpené predsedom JUDr. Híčikom. Hodnota lesných ciest predstavovala 190.866,-- Sk.

Lesnú cestu povrchovo upravenú, ktorá vedie od Trusalovej smerom cez potok Studenec až na Pioniersky tábor prevzala Obec Turany zastúpená Ing. Miroslavom Blahušiakom starostom obce po dohode s Pasienským spoločensvom Turany.

Popri majetkoprávnom usporiadaní vlastníckych vzťahov v zmysle reštitučného zákona a Občianskeho zákonníka, jednania s Armádou SR, čo sa týkalo Vojenskej tankovej strelnice a uplatnenia nárokov finančnej náhrady za znehodnotenie lesných porastov a samozrejme dôsledného a záväzného plnenia Lesného hospodárskeho plánu všetkých spoločensiev rozhodol sa Spoločný výbor a Dozorná rada po dôkladnom zvážení všetkých skutočností vybudovať lesné cesty do Tiešňav, smerom na Tlsté diely až na Pálenicu pod názvom lesná cesta Jánošíkova skala a lesnú cestu Kamenná dolina – Barice bok. Tieto

lesné cesty boli vybudované a financované z Eurofondov v rámci výzvy rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013. Výstavbou lesnej cesty Jánošíkova skala komunikačne sme sprístupnili takmer neprístupné lesné porasty v Tiešňavách, na Mičke, Tlsté diely a na Pálenici. Komunikačne sme sa napojili na lesnú cestu Drgová, Sviňacia dolinka, Sviniarka, za Rovňami, do Suchých až na Gonosé. Už nemusíme používať lesnú cestu Sučianskou dolinou. Urbár Sučany oprávnene pýtal peniaze za užívanie ich lesnej cesty. Výstavbou lesnej cesty Jánošíkova skala šetríme aj náklady na prepravu drevnej hmoty a na prepravu pracovníkov na plnenie lesopestebných prác. Vedľa lesnej cesty Barice bok, na Polômkach vybuďovali sme aj vodnú nádrž, ktorá je naplnená vodou pre prípad požiaru.

Na uvedené lesné cesty bolo vynaložených viac ako 43.000.000,-- Sk z Eurofondov. Práca Spoločného výboru a Dozornej rady bola cieľavedomá a veľmi užitočná.

Konštatujeme, že po účinnosti reštitučného zákona, opierajúc sa aj o Občiansky zákonník a zákona o lesoch č. 326/2005 Z.z. podarilo sa nám oživiť dedovizeň našich otcov pri správe, zveľad'ovaní a ochrane našich lesov. Spoločný výbor a Dozorná rada snažili sa všetkými dostupnými prostriedkami hospodáriť tak, aby členovia spoločenstiev mali z hospodárenia úžitok.

Na rokovaníach valných zhromaždení členov našich spoločenstiev sa v poslednom období niektorí podielníci zaujímali len o poľovníctvo a v neposlednom rade aj o rybárstvo. Problematika hospodárenia spoločnosti ich nezaujímal. Niektorí členovia si presadzovali len svoje osobné záujmy a mnohokrát len kritizovali bez návrhov na lepšie hospodárenie. Domnievame sa, že ten podielnik, čo kritizuje nevyberanými slovami, by si mal spytovať svoje svedomie, čo on urobil, alebo mohol urobiť, pre lepšie hospodárenie našich spoločenstiev.

Veríme, že predložená správa úplne charakterizuje racionálne hospodárenie spoločenstiev za obdobie 20 rokov činnosti.

Je potrebné poďakovať Spoločnému výboru a Dozornej rade a všetkým členom ktorí sa pričínili o dobré hospodárenie na našom spoločnom majetku.

V prípade ak budú mať niektorí členovia k uvedenej správe pripomienky alebo nejasnosti, radi ich zodpovieme.

Zaželajme si, aby naše hory, naše lesy pod Veľkým a Malým Kriváňom na úpätí Malej Fatry aj v ďalších rokoch mali starostlivého hospodára, aby sme ich zveľad'ovali, pestovali a chránili aj pre budúce pokolenia.

Spoločný výbor Urbáru, Pasienkoveho spoločenstva
a Komposesorátu Turany a Dozorná rada

Fotky z budovania lesných ciest.

